

LOOTUSRINGI JUHT

KARSKUSKASVATUSTÖÖ AJAKIRI

Jaanuar 1929.

Nr. 4.

I aastakäik.

TOIMETUS: J. Elango, P. Kochtitsky, H. Roos.

VASTUTAV TOIMETAJA: H. ROOS.

VÄLJAANDJA: EESTI ÕPETAJATE LIIT.

Ilmub koolitöö kuudel, vähemalt kuus korda aastas. Maksab: aastas — 50 s., üksik number — 10 s.

Toimetus ja talitus: Tallinna, Rataskaevu 22. Telef. 14-63.

Suur Tumm.

- Küll apelsiinid on maitsvad!
- Kas oled sünninud?
- Ei. Aga isa nägi, kuidas härra söi.

Nõnda kaks vene talupoissi kõnelesid omavahel. Kas võib kirjeldada veel ilmekamalt *nägemise* veenvat mõju?

Suurel Tummal on võime *näidata* nii mõndagi. Kas teate, keda nimetatakse Suureks Tummaks? Kinot.

Kino võib näidata võõraid maid, kuhu pääsevad ainult rikkad ja üksikud väga ettevõtlikud inimesed; ta võib näidata uurimatuid maakohti, kuhu senini on tunginud ainult üksikud reisijaduurijad; ta võib teha nähtavaks pisiilma ja kosmose eluilmutusi; ta võib teha nähtavaks tuhatnelja kihutava hobuse, vere voolamise, püssikuuli ja laisalt roomava teo üksikliikumisi; ta võib näidata elamuste peegeldust näojoontes; ta võib jäädvustada ja näidata järeltulevatele põlvedele sündmusi olevikust. Ta võib näidata palju. Ja näitabki. Kino on võimsam teadmuste rikastamise abinõu, seega tähtis kultuuriline tegur.

Mispärast siis vanemad põlved, kelle käes on võim, *piruvad* noorpõlve Suure Tummaga kokkupuutumise võimalusi?!

Uskuge: tehes seda, nad *tahavad* kõige paremat ja talitavad oma parima arusaamisega noorsoo kasust.

Dünamiit on väärtuslik aine. Temaga võib lõhkuda mäed, et siis ehitada nendest läbi inimesi kiiresti ühendavaid teid; temaga võib tungida maapõue sügavustesse ja tuua päevavalgele

seal peituvad varad; temaga võib vabastada jääst inimestele hädaohtlikuks muutunud jõelummistust.

Seega on dünamiit võimas ja väärtuslik abinõu inimese käes, tema leidja nimi on surematu.

Aga dünamiit võib lõhkuda ja purustada ka kultuurilisi, uuendamatuud väärtusi ja hukata hulgana inimesi. Seepärast tuleb piirata kokkupuutumist dünamiidiga ja märkida punase lipuga (hädaoht!) tema asu- ja rakenduskoht.

Kloor on hindamata tähtsusega aine tööstuses ja oma ühendiste (näit. keedusool) näol ka inimesele otsekohe. Aga teades, et kloor on ka tähtis aine sõjas tarvitataivate mürggaaside valmistamisel, tahaks needa tema olemasolu ja õnnistada meid, kes leiutavad kõlbulikke kaitsemaske.

Ka Suurel Tummal on omad tujud ja varjuküljed, mis vajavad punast lippu ja kaitsemaski.

Kahjulik on kõigepealt *sagedane* kinoskäimine. Noorte taskud on harilikult kerged, tuleb leppida odava eesriidele läheda kohaga. Sealt vaatamine väsitab silmi. Ka üldine väsimus on suur, sest enamikku kinoruumidest ei pääse iialgi päikesekiir, õhupuhastamine on halb. Harilikult kinoetendused kutsuvad esile vaatlejas hulga elamusi lühikese ajaga; see omakord suurendab väsimust ja omab tugevat kestvat järelmõju: ikka uuesti ja uuesti mõtted pöörduvad tagasi nähtu ja elavalt kaasaelatute juurde. Takistub muu, tähtsam vaimutöö, millest õppival inimesel pole puudust. Kino hoiab vaat-

leja ergud väga pinevil, väsitab neid ja röövib neilt mõneks ajaks vastuvõtlikkuse.

Kas siin pole siis kaitsemaski vajadust? On. *Tuleb* piirata armsa Suure Tummaga *sageda* kokkupuutumise võimalust. Selleks osaline kinokeeld.

Kui piirata, kui mitte kõike lubada, siis peab juba valikut nõnda toimetama, et kõige väärtuslikum osa Suure Tumma ilmonsatust rikkusest oleks kättesaadav noortele.

Olete muidugi nõus, et *on* asju, millest julged *mõeldagi* ainult oma vaimu üksikluses, et mitte labastada neid, et mitte röövida õrna ilu neilt. Kino aga omas tummas ükskõiksuses näitab kõik kõigile ja sellega labastab nii mõndagi.

Olete nõus, et igaks *harjub*, *lepib* sagedalt nähtuga, et ei ole hea osavõtmatult vaadata pealt inimese mõttetut vägivalda inimese kallal, peksmist, tapmist. Kõik need inetused muutuvad siis harilikudeks asjadeks. Kino omas müüdavuses näitab neid aga külmavereliselt: nähtavasti nõudmist on nende asjade järgi. Inimesed on pärast sõda nõnda harjunud vägivalda ja verrega, et tahavad näha seda vähemalt ekraanil. Aga ega siis Teie, kes tuleviku elule

annate ilme, ei pruugi seda vaadata, ega Teie ei tohi selle kõigiga harjuda ja leppida. Pealkirja kinokuulutusel „noorsoole mitte kohane“ võtke usaldusega hoiatava punase lipuna.

Noorus igatseb, vajab, otsib (ja leiabki!) ikka ideed, mõtet, mis annab sisu elule. Miks raskestada temale otsimist ja näidata temale korduvalt ideetut, mõttetut, tundeta miljardääri eluprassimist. Parem varustada noori kaitsemaskiga ja öelda neile mõne turufilmi kohta: „Teile mitte kohane.“

Noorus armastab, austab tõtt. Kelm — Suur Tumm aga ei pelga ka pettust: ta näitab meelsalt (on odavam!) mõnda Saksamaa järve Kaspia mere pähe ja liivavälja Holiwoodi ümbrusest Sahara pähe. Miks raisata siis noorte kallist aega? Parem panna välja punane lipp pealkirjaga: „See pole kohane, rutake edasi!“—

Kahe kaasaegse põlve vastastikune usk-usaldus, et mõlemad *tahavad kõige paremat*, tagab elule harmooniat ja suurt edusammu.

Meie usume Teisse.

Usaldage Teie meid.

Jul. Grüntal.

Põhimõtteid lootusringide töös.

Lootusringide tööga kohtadel tutvunedes on selgunud mõningaid raskusi põhimõttelisis ja praktilisis küsimusis.

Mis arvata *õllest*, kas võib lootusringi liige kodu-õlut juua? Mõnigi lootusringi tööd tõsiselt hindaja õpetaja kardab asuda tööle, sest õpilased ei saavat ilma õlut joomata läbi, mis ju kodudes nii üldine. Tuleb vahet teha „õlle“ kui joogi ja õlle kui joovastusaine vahel. Nagu meil „tee“ nimetust tarvitatakse mitmesuguste puuviljast või õitest keedetud jookide kohta, nii on „õlle“ nimetus antud ka mitmele süütule joogile, kus halvemal korral vaevalt märgatav % alkoholi sees on. Iga tahes, kui leivast ehk otradest valmistatud jook ei ole mitte selleks määratud, et joovastada, „purju teha“, siis ei ole selle joomisel janu vaigistamiseks ju joovastusainega tegemist.

Võttis aga laps lootuses maitsevat jooki leida tõesti õlut, mis oli määratud joovastusaineks (mõnel pool „meeste õlut“...), siis tunneb rikkumatu maitse kohe, et see ei ole enam süütu jook vaid alkohol, ja siis on loomulik, et laps selle joomisest keeldub. See ebateadlik maitsemine ei saa aga olla põhjuseks, et laps oleks eksinud oma lubaduse vastu hoiduda joovastusainete tarvitamisest, sest ta ei tahtnud ju end joovastada, vaid maitseva joogiga janu kustutada, mis aga selleks ei osutunud. Alles korduv teadlik tarvitamine joovastamiseks oleks lubamatu lootusringi liikmele, mida see muidugi ka ei tee kui ta oma lubaduse teadlikult annud.

Veini kohta võiks just sedasama öelda: kuremariin ja teised marjadest valmistatud alkoholita joogid ei ole veinid. Nii pea aga kui marjamahl on käärimise läbi alkoholiks muudetud, on

ta juba vein sõna harilikus mõistes, alkoholi % selles ei ole enam oletatav (nagu juhuslikult alkoholita mahlades olla võib), vaid kindlasti märgatav. Sarnase veini joogiks tarvitamisest, mis otsekohe joovastamiseks määratud, hoidub loomulikult iga karske.

Tervisjoogid ei saa enam nii kahe-mõtteliselt võetavad olla. Siin on selge: kes karske olla tahab, see ei võta alkoholist jooki mitte tervisjoogiks! Ja oleks ka tõesti pilkamine, meie päivil veel alkoholi „terviseks“ juua, kuna teadus ühemeelselt tõendab, et alkohol ainult tervist rikub, ka väikeselgi määral jooduna; see „tervisetamine“ alkoholiga oli mõistetav muistsel ajal, kus teadus kord eksikombel viina „eluveeks“ nimetas. Tahetakse aga tervisjoomisest kui traditsioonist kinnipidada meiegi päivil veel, siis kõlbab sel korral karskel tarvitada ainult alkoholita jooki ehk selle puudumisel — keelduda. Väiklane veiderdamine oleks siin, kui survele järele anda ja nii öeldud „mokad vastu panna“!... Ja selleks tuleb igal kaasa mõjuda, et seltskonnas kaoks lõplikult see peale sundimine alkoholi neile, kes seda ei vaja: tahavad alkoholi tarvitada jääda oma arvamise juure, siis austagu nad ka karskete vabadust omale kohast jooki samuti ise valida.

Kes *õpetajaist* kõlbab lootusringi juhiks? Ka selles küsimuses ei ole seisukoha võtmine raske: kõige paremini võib õpetaja seda õpetada, milles ta ise veendunud ja mida oma eeskujuga tõendada võib, mida õpilased ju nii hindavad. Kui aga koolis ei ole võimalik juhiks saada karsket õpetajat, siis võib seda teha ka mitte karske, kuid sel kindlal eeldusel, et ta oma nõrkust salajas ei hoiaks (sest vaevalt jääks see saladuseks!), vaid avalikult oma harjumusi joovastusainete tarvitamises täiel määral *nõrkusteks* ja *kahjulikkudeks* peaks, millest ta *mõjuvaid* põhjuseil (eriline selgitus võiks ära jääda) enam loobuda ei saa ja just neid pahesid tundes nüüd eriti noortele soovitab õigel ajal ja kindlasti neist pahedest hoiduda.

Karskuse mõiste ja maht tekitab ka lahkarvamisi. Mõned tahavad, tõi küll — sihilikult, väita, et karskeid ei olevatki, sest olevat ju alkoholi kaljas, seisnud puuviljas, arstirohtudes, kiri-

ku-veinis, leivas, pärmileivas jne. Siin on aga seisukoht selge: karske ei tarvita joovastusaineid ükskõik mis kujul või nimel joovastuse saavutamiseks, ei otsi neis lõbustusallikat. Ja eelloetud näited ei ole ju joovastamiseks. Muidugi võib karskuse mõistet ja mahtu laiendada peale joovastusainete kõigekülge elureformi suunas, nagu on seda: mõõdukus söömisel, maitse- ja maiustusainetes, suguelu küsimusis, edvistamises riietusega jne. Need on sihid, mis karske ilmavaate pooldaja loomulikult ka omale seab, kui üldise elureformi suuna.

Lootusringi töö-kava kohta oleks niipalju öelda, et meil lootusringi mõiste ei ole seotud ainult karskusõpetusega ega ka usulise küljega. Meil lootusring on kujunemas algkooli õpilaste koondiseks õpetaja otsekohele juhatusel, kus kõiki kasvatusvahendeid kasutatakse vaimliselt ja kehaliselt terve ja tugeva iseloomuga kodaniku kasvatamiseks üldise elureformi alusel. Et aga selle eesmärgi saavutamiseks hädavajalik on, muu seas, täielik joovastusainetest keeldumine, siis on karskuskasvatustöö lootusringis lahutamatu ja suur osa üldisest kasvatustööst. Üldise kasvatusesihis aga leiavad lootusringis, peale karskusõpetuse, käsitlemist kõik head ja vead inimesel. Nii tuleb võidelda unustamise ja korratuse vastu korralikuse kasvatamisega, kasvatada kohusetunnet ja sõnapidamist, tööarmastust ja aja hindamist, tugevat tahte jõudu, püsivust, järelekaalumist ja rahulikkust, tööarmastust, looduse ja kunsti hinnangut ja kaitset, tervise ja puhtuse nõudeid, viisakust, vabanemist maiustuste, nõrkusest, liigeste enesearmastusest, kadedusest, kartusest, edevusest, eemale hoida sopakirjandusest (ka ajalehed), mitmesugustest kahtlastest lõbustustest (halb kino) jne. jne.

Lisaks üldkasvatustööle võiks soovitada igasuguste isetegevust arendavate töövõtete koondamist lootusringi töökavva, nagu on seda: õpilaste lugemisringid, õpilaste oma raamatukogu, ettekanded pidulikel koosviibimistel, refereerimised koosolekuil, õpilaste ajakirja toimetamine, algatusi kooli ja ümbruse ilustamiseks, sportimine jm.

P. K.

Seemned puhtaks!

On sügispäev. Väljas puhub vilu tuul. Ohus lendlevad tuulest kantud villase pääga ohaka seemned. Nad tõusevad kõrgele ja võivad liugleda pikka teed.

Sääl on äsja külvatud rukkipõld. Selle pinnale laskub lennates tulnud seemneid; nad peatuvad harjaseid pidi sigival, rammusal mullal ja jäävad sinna.

Järgmisel suvel lobbab rukki hulgas viljakandval põllul uhkeid ohakaid. „Millise ime läbi need on siia saanud?“ imestab ja pahandab põllu omanik. Ta on usina harimisega jõudnud endised ohakad hävitada; kuid nüüd on neid jällegi nii tihedalt vilja hulgas. Nende juured tungivad sügavale põhimulda, ja säält tõuseb aasta aasta järele maa pinnale to hea vilja kurnaja umbrohi, ja kui ta saab eksitamata võrsuda, siis leitab ta rikkaliku seemnekülvi oma ümbrusse. Põllumehel on palju tööd ja vaeva nende hävitamisega.

Sügisene tuul lennutab neid ohaka-seemneid. Väikestel lastel on suur rõõm neid vaadelda. Need seemned on nende meelest nagu väikesed linnud, mis liuglevad õhureisil. Nad tunnevad rõõmu nende pööritavast lennust ja kiirest hoost. Sääl maantee ääres on mõned lapsed üles leidnud nende väikeste lindude „pesad“, kust nad lähevad laia maailma lendama. Sääl kasvab rohkesti ohakaid. Lapsed on läinud sinna ohakametsa. Nad raputavad ohakaid, kust siis seda rohkem seemneid lendu pääseb. Nad võtavad villaseid seemnenuppe kätte ja puistavad seemneid nii ükskaaval kui tordi kaupa lendu. Ja laste rõõm on sõnul seletamatu. Nad naeravad, hõiskavad ja plaksutavad rõõmu pärast käsi.

See on mõttepilt.

Tuul on looduse külvur. Tema külvab ja tuuseldab päevad ja ööd, argipäevil ja pühil. Ja ta külvab vahet tegemata nii kasulikkude kui kahjulikkude taimede seemneid igale poole, kuhu aga satub.

Samal viisil külvavad maailma tuuled, s. o. igasugu mõttelained seemneid. Need on nii väga mitmekesised. Mõned on iseäranis õilsed ja ülevad. Teised jälle on vähemtähtsad, rohkem igapäevased. Kuid palju on ka üsna madalaid ja hukatuslikke. Ja neil kõigil on innukaid külvajaid. Noorukesteigi südameisse külvatakse tihti hingeale kahjulikku saasta ja hukatust toovaid seemneid. Tihti kuulevad vanemad oma suureks hämmastuseks oma süütu lapse suust sarnaseid tooreid sõnu ja lauseid, mille tõelisest tähendusest väikesel sõnugal pole aimugi, kuid mis jäävad unustamata tema meele ja säääl ajajooksul nende rõveda tähenduse selgudes äratavad ja mõjutavad pahu soove ja tegusid.

Vanemad inimesed püüavad tihti üksteist lõbustada muinaslugudega ja naljadega, mille sisu mõnikord on kõike muud kui süütu. Sarnane ajakulutus pole ka neile enestele põrmugi kohane. Kuid veel kahjatusväärsem on, et nad sarnaseid kahtlasi naljasid vestes pole küllalt ettevaatlikud, ja lasevad tihti väikestel lastel neid kuulda. Ja küll lapsed neid kakis kõrvu kuulatavad. Nii istutatakse mõnigi roojane mõte eluks ajaks nende südamesse, mis enne oli nii puhas kui valge paberleht. Sarnasest külvist tuleb murepisaraid. Mõni taipamatu teeb sarnast külvitööd samuti teadmata ja tundmata selle hukatuslikku mõju, nagu väikesed lapsed, kes lennutavad ohakaseemneid viljapõllule võrsu. Iga sõna ja lauset, mis laste kuuldes lausutakse, peab hoolikalt kaaluma ja valima. Selleks annavad vanad spartalased jälgimisväärset eesmärki, kui nad pidudele minnes võtsid ühes väikesi lapsi, sest nende kuuldes kartsid nad ajada sündmata juttu.

Sõelugem võimalikult hoolikalt kõiksuguseist umbrohu seemneist puhtaks need seemned, mis laste südameisse külvame! Ükskord järgneb külvile lõikus. Siis tunnevad puhtate seemnete külvist rõõmu nii külvaja kui lõikaja.

E. G. O.

Karskuskasvatustöö välismail.

Kokkuvõte P. Kochtitsky referaadist I õpetajate karskuspäeval.

Karskusõpetus koolides on peaaegu üldiselt kõigis riikides kas teostatud ehk teostumas ja harilikult õppekavaga kindlaks määratud raames vastavais ainetes. Lisaks sellele on rändõpetus mitmel maal. Pea sama üldiselt on levinenud laste kogumine karskusorganisatsioonidesse.

Põhja-Ameerika Ühendriigid, kui karskusliikumise hääl, on ka karskusõpetuse algatajaid laste ridades. Juba 1770.—80. a. pani sellele tööle seal alguse pr. Mary Hunt. Karskusõpetus kõigis koolides on seal läbiviidud 1902. a. Teatavasti on P. Ameerika Ühendriikides keeluseadus juba üle 10 aasta maksev ja selle teostuse võimalus ja maksuse püsivus on üldisel arvamusel karskusõpetusele tuGenev. Laste koondamine karskusorganisatsioonidesse on hoogne, üle 6 miljoni lapse on kogutud lootusühinguisse; neilt võetakse karskustootusi ja püütakse kasvatavalt abiks olla töotuste täitmisel. Kesk- ja ülikoolides läheb edasi noorte karske organiseerimine.

Teistes Ameerika riikides on karskusliikumine samuti olemas. Nii on *Kanaadas* osaline keeluseadus, *Brasílias* alkoholi müügikeeld alla 20 a. kodanikele, *Argentiinas* sunduslik karskusõpetus koolides, *Peruu* riik toetab karskustööd jne.

Inglismaale levines karskusliikumine Ameerikast, seega mitmeti sugulane sellele. Lootusringid said oma alguse Inglismaal 1847. a. „Lootussalkade“ nime all. Töö on neis ringes enam-vähem ühtlane: üks kord nädalas kogunetakse ühetunniliseks koosolekuks, kus laul, palve, ettelugemine ja karskuskõne kavas, peale selle veel selgitusvahendeid piltide jne. kujul. Liikmeid on üle 3 miljoni. Laotatakse rohkesti lendlehti, korraldatakse juhtidele erikursuseid, mitmed kihid ja kutsed on ühinenud edukaks tööks. Noorte kohta on maksmas alkoholi müügikeeld. Nagu Inglise rahva elus usul tähtis koht, nii ka karskustööl rohkesti usulikku ilmet, samuti nagu Ameerikaski.

Rootsis karskusliikumine on vana ja eriti hääl järjel ka laste karskuskasvatustöö, aastaid on ametis riiklik karskuskasvatuse nõunik. Suurt rõhku pannakse õpetajate ettevalmistamisel karskuse nõudele ja on pea ametlikuks saamas mõne, et õpetaja peab olema karske ja oma eeskujuga karskustööd edendama. Peale alkoholi on võitlus tubaka ja kohvi vastu.

Rootsis asub HäätEMPLARITE ordu peapunkt, rohkesti on lapsi koondatud laste loozidesse, kust nad hiljem üle lähevad noorte ja siis täisealiste loozidesse. Ametlikult on märgitud, et karskusõpetusel hää mõju on olnud üldise õppimise edule.

Soomes on karskusõpetus üldine, riiklik toetus karskustööks õige suur, keeluseadus maksev 1907. a. Samuti ammu tegutsevad hoogsalt lootusringid, milliseid 1927/28. kooliaastal oli registreeritud 636, kus liikmeid 28.579. Eriti üldiseks saanud on Soomes laste karskusvõistluskirjutis, mis juba üle kahekümne aasta kestnud ja läinud kevadel võttis võistlusest osa ligi 83 tuhat õpilast. Peale selle on veel spordivõistluste korraldamine neis ringes viisiks.

Norras ja *Taamis* on ühiseid jooni Rootsiiga, osaline alkoholikeeld.

Saksamaal asutati juba 1836. a. eriline kool, kus karskusõpetust anti, järk järgult on karskusõpetus üle riigi teostatud ja riigi poolt toetatav. Ka rändõpetus on riigi poolt toetatav ja selle vajadust nähakse ergutuses üldisele põhitööle. Lapsi koguvad karskusorganisatsioonidesse HäätEMPLARITE ordu, Sinine Rist ja Katoliku usu noorsoo ühendised, tihti juba 8 a. alates. Karskusmeelselt tegutsevad ka noorsoo ühendised, nagu „Rändlinnud“ jt. On maksev keeluseadus noortele.

Austrias on karskusõpetus eriti välja kujunenud ja algab juba enne kooliaega, kestab alg- ja keskkoolis, jätkub pärast kooliaega ja laieneb ühtlasi järjekindla tööna ka lastevanematele eriliste õhtute kujul. Karskusõpetuses kasutatakse kõiki moodsa kasvatustöö vahendeid, õpetus ise on üldõpetuse alusel. Juba lasteaedades on tervisõpetus karskustööle rajatud, üldkoolis on tunnis vastavad ülesanded, joonised, laul, valguspildid, seinatabelid, seinasalmid — elujuhised jm. Ka rändõpetajad tegutsevad.

Šveits kuulub vanade karskusmaade hulka, kus kõik karskuskasvatustöö vormid tarvitusel, lootusringidesse koondunud rohkesti noori.

Teistes Euroopa riikides on karskusõpetus teostatud ehk teostamisel ja enam-vähem asutud laste koondamisele karskusorganisatsioonidesse. Rohkesti tegutsevad koondamises mitmed usulikud rühmitused ja katoliku usu kirik. Rohkem raakusi teeb karskustööle vein-

mail üldine veini tarvitamise komme, nagu Saksamaal õlu, kuid siiski on nendegi alkoholi-allikate vastu organiseeritud võitlus alanud ja see mitmel pool ka seadusandliselt kindlustatud. *Nõukogude Venes* on noorsoo-

liikumine ametlikult karskusmeelne.

Teistes ülmajagudes saab karskusliikumine harilikult ilme valitsevast rahvast, kuid pea üldiselt on karskuskasvatustöö muu karskustööga seotud.

Töö lootusringis.

Kodu ja mõnusused külmal ajal.

1. *Külm on!*... Temperatuuri hilisemaid kõikumisi kasutades — ülevaade t^o kõikumistest aastaaegadel, minimumi võimalusi meil ja minimumi juhtumiste aeg. (Kui lastele tundmata termomeeter, siis sünnis kohe peale esimest vestlust anda lühike vajalik selgitus.) Temperatuur elutubades ja õues.

2. *Kuidas soendada.* Toas — riietus, maha, küte. Aga sisemine soojus meis — mis võimaldab selle. Vastavad toitained võivad eriti soojust anda: eskimode jt. toitlus. Rasv, või, suhkur — tärkliis.

Mõned: ka viin annab sooja.

3. *Kuidas soojendab viin.* Viina koosseis — suhkru ja tärglise muutumine põlevaineteks: süsinikuks ja vesinikuks (kõige vajalikum mõistete selgitus).

Teine ja eriti tunduv mõju: alkohol äritab kiiret vere liikumist ja veresoonte laienemist vastavate närvide ja musklike halvamise teel, veri kuhjub keha pinnale, naha alla.

4. *Viina soojenduse järeldused.* Soojusaine põleb kehas varssi ära, veri naha all jahutub kiiresti, kehasse jõudes viib kaasa välise külmuse, avatud naha augukesed (lahtised ukсед!) suurendavad jahutumist...

Järgnenud külmatunde märkamiseks kaob teadlikkus — isik muutub joobnuks — ja külmetamise eest hoidumine saab võimatuks. Tagajärjed...

5. *Kogemusi jäämere reiselt.* Ei võeta viina soojendusena (Nansen jt.), kuigi oleks

kergesti veetav ja näilikut ruttu mõjuv vahend. Kuidas soojendatakse seal: riietus, tervis, telgid. (Kui on — lugeda „Noorte töö II“, Fr. Nanseni reis Gröönimaal!)

6. *Kuidas saame siis külmal ajal mõnusa soojuse?* Puhtas värskõhulises ja mõnusasti korraldatud toakeses paras soojus. Õues — ilmale vastav riietus. Korralik toitmine, üldine tervishoid, nahakarastused ja harjutused. Elurõõmus tervete kalduvustega ja ilutundelik iseloom.

Töökus, kokkuhoid, teadmised ja oskus — kui mõnususte võimaldajad!

7. *Ülesandeid tunnis ja kodus.*

Kui palju maksab soe kasukas ja mitu „soojendust teel“ ja „tujutõstmist kodus“ peaks alkoholitavitaja ära jätma, et sooja kasuka saaks? (Andmed kohaliku elu kohaselt tunnis kokkuseada, kasuka eelarveks andmeid võivad lapsed ka ise soetada).

Mis maksaks soojad jalanõud, kindad ja müts ning kui palju aega peab kirglik suitsetaja keelduma suitsetamisest, et neid selle kokkuhoiaga omada? (Andmed samuti).

Mis vajaks ülesande lahendaja isiklikult oma kodu mõnusamaks muutmiseks ja millistest otstarbetuist (ehk kahjulikest koguni) raiskamistest peaks ta loobuma, et selleks raha kokkuhoida? (Ülesanne võib täiesti koduseks jääda, järgmisel koosolekul tuleb aga arutlusele.)

P. K.

Linnast tulles.

Talvine päike oli punetavana vajunud lumise metsa taha, kui Metsama Mihkel alustas sõitu linnast kodu poole. Mihkli teereis õnnestus, kaasatoodud kauba oli ta hää hinnaga müünud, oli ühte-teist ostnud, mis vajalik majapidamises aga ka kodustele meelehäaks. Lõbusas meeleolus jõudis Mihkel linnast mitte kaugel asuva kõrtsini metsaveerel, kus peatus. Mihkel ei olnud joodik, aga lin-

nast viinata ära sõita, eriti raha saamise päeval, ei olnud tal ka viisiks; täna aga pealegi väljas nii pakane külm, et juba nägu hõõgub, jalgadenigi külm ulatunud. Sarnase ilmaga ei saa pikal reisil koju kuidagi viinata sooja...

Kõrtsis leidis Mihkel soojas toas lõbusa lärmitsemise juures paar kaugemat tuttavat, kelle seltsis tugevad „liigid“ tehti. Et Mihk-

lil viisiks polnud kaua kõrtsis vedeleda, siis püüdis ta nüüdki kiiresti teha: viimased klaasid tühjenenud pudelist, pudel tasku koju viimiseks ja — Mihkel lahkus sõprade lauast, rakendas lahti ootava hobuse kõrtsi lasingilt ja algas sõit. Mihkel tundis meeldivat soojust kehas, kiiret meeleolu tõusu ja nii avatlev oli varssi, pudelit taskus kohendades, veel mõni hää sõõm lisa võtta, sest... tee oli ju pikk ja ilm külm, nii lõbusam sõit üksi.

Kiiresti juba kõrtsis rohkel määral joodud viin, millele nüüd tubli lisa võetud, avaldas varssigi mõju, seda rohkem, et Mihkel eelmisel ööl poolmagamata kottu lahkus: sügav viinauinak vajutas Mihkli kõssi saani kresslasse ja hobune sörkis vabalt kodu sihis.

Oli juba kesköö läbi, kui hobune suurelt teelt kodusele metsateele keeranud oli. Siis korraga ehmatas hobune sahinast otse tema ees põõsas, kust tõusis parv lumme pugunud uniseid tedresid hobuse lähinedes... Järsk käänak ja saan lendas kummuli, paisates

Mihkli sügavasse lumme. Ammu lohisenu ohjad mässusid varssi tihnikus ja ehmatunud hobune seisatus.

Kodus oodati Mihklit öösel, kui aga juba hommik lähinema hakkas oli ärevus üldine ja peenaine saatis varakult sulase peremeest otsima. Sulane leidis varssi tee ääres väri-seva hobuse ja mitte kaugel lumes ka pere-mehe.

Suur oli ehmatuse kodus, kui Mihkel tardunult ja meelemärkuseta koju toodi. Et aga elumärke leiti, siis algas õõrumine ja ravitse-mine, kuni õnnetu tõesti toibus.

Liig kaua oli aga kestnud viinauinak pakasel talve ööl lumes: külmanud käte-jalgade ja mustava näoga vaevles Mihkel lühemat aega ägedas kopsupõletikus ja lahkus siis elust.

Nädal hiljem peale õnnetut linnasõitu maeti Mihkel, keda trööstitu naine ja valu-said pisaraid valavad lapsed leinates saatsid.

K.

Valikuks mängu.

„Määramised“. Kõik ringis, kätest kinni hoides. Üks ringi sees, kellel silmad puhta taskurätikuga (oma!) kinniseotakse (motiiv: mitte usalduse puudus, vaid — et nii temal silmi hoida parem!) ja kes siis ühte ehk teist ringis käega (parem — kepikesega) puudutab ja lausub: „häält teha!“ Hääle järele määrab isiku, kes siis tema asemele ringi tuleb, kui õieti määras; määraja — ringisttuleja asemele.

Mitmekesistamisi: määratud looma häält teha, poistel ühe ja tüdrukutel teise kindlaks määratud looma häält teha jne.

Teine määramisviis — ilma hääleta, ainult pulgakesega katsudes riietust ja pead, määratakse isik. See moodus nõuab suurt teravmeelsust ja õnnestub vähemas ringis.

Kätele löömine on lihtne aga eriti elav mäng: üks ringis, teised „õrritavad“ seda välja sirutatud kätega, milledele seesoliija lüüa püüab, kuid väljasirutatud käed laskuvad õigel ajal küljele ja siis on hilja lüüa. Kelle väljasirutatud käsi tabatakse, läheb seesoliija asemele, see — ringi tema asemele. (Mängu nimi — valigu lapsed võistlevalt tabavam!)

Vaikne mäng. Ringis. Seesoliija vaikselt kutsub kedagi käega, see vaikselt tuleb, kutsuja „sügava kumardusega“ tänab, lahkuib siis vaikselt tühjale kohale, kui kutsutava asemele mittekutsutav tuli — saadab kutsuja selle vaikselt käelligutusega tagasi, kõik vaikselt absoluutselt. Tegevus ainult käelligutustes ja vajalikus miimikas. Vaikuse rikkujale arvatakse kaotusi punktides.

Mäng on hää kasvatusvahend —

seda tuleks alati meeles pidada lootusringi juhil ja kasutada võimalusi mänges korra, aususe, viisakuse, tervishoiu j. t. sihtide taotlemisel.

Kroonika.

Esimesele õpetajate karskuspäevale Tallinnas 28.—30. detsembril 1928. a. oli kogunenud XXI linna algkooli ruumikasse saali üle kolmesaja osavõtja üle maa, eriti rohkesti oli esindajaid Harju-, Tartu- ja Virumaalt ja Tallinnast. Osavõtjaid oli: 230 algkooli õpetajat, 42 keskkooli õpetajat, 9 koolinõunikku, 3 koolivalitsuse juhatajat, 5 Haridusministeeriumi esindajat ja 13 muud karskustegelast.

Karskuspäeva avas karskuskasvatus-toimikonna esimees H. Roos. Juhatasid: E. Martinson, H. Roos ja J. Söödor; sekretariaadi tööd juhatas P. Kochtitsky.

Esimesel päeval refereerisid: E. Martinson — karskusaate tähtsusest ühiskondliselt, F. V. Mikkelsaar — karskuskasvatustöö filosoofilistest alustest, V. Ernits — karskuskasvatustöö asendist alkoholismivastases võitluses, J. Elango — karskuskasvatustöö senistest saavutustest ja J. Söödor — seadusandlike reformide vajadusest. Peale läbirääkimisi ja vaheaegu oli õhtul tutvumisõhtu teelauas.

Teisel päeval arutati karskusõpetuse ja lootusringide küsimusi. P. Kochtitsky tegi ülevaate karskusõpetusest ja lootusringide tööst välismail. H. Roos näitas karskusõpetuse võimalusi alg- ja keskkooles, lõpetades oma ettekande näitliku karskustunniga. Järgnevad läbirääkimised juhuslike karskustundide väärtusest karskuspühade puhul algatas J. Tõlp. Lootusringide küsimuses refereerisid: J. Depman — lootusringide vajadusest, P. Kochtitsky — õpetaja osast lootusringis ja J. Elango — töökorraldusest lootusringest.

Õhtul oli osavõtjaille võimaldatud pääs alandatud hindadega „Estooniasse“ ooperile „Vikerlased“.

Kolmandal päeval refereeris Al. Elango noorsoo osavõtust karskuskasvatustööst. Vaidlused küsimusele, kas ja miks õpetajad loiult osa võtavad karskusringide tööst, algatas A. Ploompuu.

Vastu võetud resolutsioonides nõutakse kooli juhtivat tööd alkoholivaba kultuuri loomises, kõikide kasvatustegelaste isiklikku karskust, valitsuse suuremat toetust karskuskasvatustööle, seadusandlisi reforme karskus-

kasvatustöö soodustamiseks, karskusõpetust ühenduses kõigi õppeainetega, lootusringide asutamist igasse kooli ühes vastavate töövõtetega, nagu seda on võistluskirjutis jm., ning noorsoo karskustöö elustamist ja toetust.

Karskuskasvatustoimikond valiti endises koosseisus — 15 liiget — tagasi.

Karskuspäev lõppes ülevas meeleolus peale juhataja E. Martinsoni sütitavat lõppsõna, millele järgnes hümn.

Peale lõunat korraldati väljasõit Harku koloniasse omnibussidel, millest osavõttis üle saja kasvataja. Tutvuneti parandusmaja eluga ja kasvandikkudega.

Karskuspäeva üksikasjalik kirjeldus ja resolutsioonid ilmuvad „Kasvatuses“.

V. Noorsoo Karskusliidu kongress Paides 27.—29. detsembril 1928. a. möödus elavas töömeeleolus, osavõtjaid oli 30 organisatsioonilt esindajatena üle 70. Resolutsioonides otsustati muu seas võidelda sopakirjanduse ja kino halvava mõju vastu.

E. Ö. L. karskusesekretär viibis läinud aastal ringreisil: 13.—16. novembril Harjumaal, 24. nov. — 4. dets. Tartumaal ja 7.—13. dets. Järvamaal. Karskuskasvatustööle oli pea igal pool kas asutud ehk asuti, eriti oli aga töötulemusi juba märgata neis kooles Tartumaal, kus lootusringid kauemat aega tegutsenud. Laste meeleolu väljendasid elavalt õpilaste ajakirjad ja vanema klassi vabad kirjatööd. Kohati olid lootusringid omale varanduse kogumisele asunud, nii ühel lootusringil oli oma gramofon.

Käesoleva kuu algul teostus reis Hiiumaale ja jätkub kuu lõpul, haridusnädalate puhul, Hiiumaal ja Saaremaal.

Alkoholi valmistamiseks on l. a. tarvitatud kartuleid ligi 2½ miljoni puuda ja teravilja üle 300.000 puuda. Mis arvata sarnasest toiduainete hävitamisest käesoleval majandusliku kriisi aastal!?